
Леся ПЕРХУН
(Дрогобич, Україна)

ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Протягом останніх десятиліть все більше країн сприяють розвитку недискримінаційного та інклюзивного суспільства, відкритого і чутливого до людського розмаїття. У цьому контексті інклюзивна освіта спрямована на якісну освіту для всіх дітей, з рівними можливостями доступу, навчання та досягнень. Інклюзія вимагає значної зміни мислення, процесу системного реформування і скоординованих дій на різних рівнях, таких як правовий, політичний, організаційний, педагогічний, освітній тощо.

Якісна освіта та догляд за дітьми раннього віку є ключовим фундаментом для навчання упродовж життя та передумовою успішного процесу соціалізації в умовах глобальних викликів. Новий підхід до рівності та інклюзивної дошкільної освіти для всіх дітей перегукується з реалізацією концепції «школа одна для всіх», яка вимагає гнучких освітніх систем і достатньої кваліфікації педагогів, щоб задовольнити вимоги академічних, соціальних і навчальних потреб усіх дітей, поважаючи їхню різноманітність. Зміна ставлення та цінностей усіх учасників освітнього процесу має на меті допомогти задовольнити потреби всіх учнів. Багато дослідників вважають, що ставлення педагогів має вирішальне значення для забезпечення успішної інклюзії щодо дітей вразливих категорій. Реалізація інклюзивної політики значною мірою з-поміж іншого залежить від переконань, готовності та ставлення вчителів, вихователів, керівників дошкільних закладів та закладів освіти.

Безперервна освіта з питань навчання та виховання дітей з особливими потребами має позитивний вплив на готовність вихователів до роботи в умовах інклюзивних груп. Підвищення кваліфікації, а також організація інклюзивного простору дають педагогам відчуття компетентності для успішної роботи з дітьми з різними потребами, підвищуючи у такий спосіб їхню впевненість у собі та ефективність в умовах інклюзії [1, с. 18].

Позитивне ставлення робить значний внесок у процес зміни педагогічного підходу, але його недостатньо для суттєвого зміцнення закладів дошкільної освіти. Освітня політика вимагає від педагогів стати «агентами змін», і це часто пов'язано з питаннями соціальної справедливості. Для того, щоб успішна дошкільна інклюзія дітей з вразливих груп отримала очікувані переваги, вихователі повинні пройти відповідну педагогічну підготовку, яка надасть їм значний досвід для набуття відповідних знань та навичок [2, с. 293].

Учителі та вихователі, які мають справу з інклюзивними групами чи класами, звертають увагу на розрив між теорією та практикою щодо програм інклюзивної освіти. Хоча педагоги знають про переваги інклюзії для дітей з особливими освітніми потребами і теоретично позитивно ставляться до її впровадження, вони повідомляють, що часто відчувають вразливість перед проблемами, які виникають щодня, і відсутністю належної підтримки з боку компетентних органів.

Інклюзія вимагає значної зміни менталітету та процесу системної реформи, що охоплює всі аспекти освіти (законодавство, навчальні програми, дошкільну та шкільну організацію).

Необхідною складовою успішного впровадження інклюзивної освіти є співпраця як на рівні дошкільного закладу, тобто між педагогічними працівниками, так і на рівні сім'ї дитини з особливими потребами. Часто вихователі скаржаться на відсутність стратегії реального залучення батьків до процесу навчання своїх дітей.

У багатьох випадках вихователі дошкільних закладів з недовірою ставляться до асистента, який перебуває у групі для паралельного супроводу. Замість того, щоб у співпраці досягти

кращих результатів, вони не бажають мати іншого вихователя у групі [2, с. 298].

Іншою вагомою проблемою, є відсутність освіти та/або навчання з питань, пов'язаних з інклюзивною освітою, брак інструментів та навчальних матеріалів для її впровадження, відсутність підтримки у питаннях розподілу ресурсів дошкільних закладів.

Водночас значна частина вихователів дитячих садків, які беруть участь у різного роду навчаннях, стверджують, що тренінги, пов'язані з інклюзивною освітою, базуються на теорії та не пропонують практичних способів розв'язання проблем.

Іншою проблемою для вихователів дошкільних закладів є відсутність підтримки з боку керівних органів, на яку вони очікують щодо загальної ідеї інклюзії. Вихователі дитячих садків, які є прихильниками цього підходу, акцентують увагу на дефіциті допоміжних інструментів та навчальних матеріалів для його впровадження. Також постає питання самостійної роботи педагога, щоб самому створювати необхідний матеріал, оскільки він може або не надаватися, або надаватись із запізненням [1, с. 36].

Вагомим недоліком в ефективній роботі інклюзивних груп дитячих садків є відсутність підтримки як матеріальної, так і фінансової. По суті, самодопомога розглядається як інструмент для розв'язання багатьох проблем, а також як передумова для безперешкодного впровадження інклюзивної освіти. Іншими перешкодами на шляху впровадження інклюзії є:

- страх перед змінами та новими вимогами;
- велика кількість дітей у групі;
- відсутність загального розуміння та культури взаємовідносин;
- відсутність відповідних знань/навичок у педагогів;
- відсутність навичок практичної реалізації теоретичних знань;
- невідповідність між законодавством та реальними діями;
- відсутність розумного пристосування, що передбачає відповідні модифікації та адаптації.

У контексті демократичного та недискримінаційного суспільства, яке поважає права людини, інклюзивна освіта має на

меті якісну освіту всіх дітей із рівними можливостями. Незважаючи на те, що за останні роки було досягнуто значного прогресу у впровадженні та реалізації інклюзивної освіти, однак інклюзія потребує суттєвої зміни мислення та процесу системних реформ і скоординованих дій різних гілок влади. Ключовим питанням залишається підготовка кваліфікованих фахівців до роботи в умовах інклюзії. Адже саме педагоги-практики допоможуть розв'язати питання роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивних груп та класів.

ЛІТЕРАТУРА

1. The European Council in 2010. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. 46 p.
2. Understanding Inclusive Early Childhood Education. A Capability Approach December 2012. *Contemporary Issues in Early Childhood*. 2012. № 13 (4). 290–299 p.